

продължително „урра“, което цѣпило Балкана и оглушавало долината. Двѣтѣ неприятелски войски се нахвърляли една върху друга, давили се за гушитѣ, оставали подиръ себе си „трофеи“ въ видѣ на фесове и парцали отъ дрехи, а „генералтъ“, тържествующъ, наблюдавалъ „хода на битката“, за да направи сетнѣ своитѣ бѣлѣжки.

Но дѣцата не сж сжщества само отъ ржцѣ и крака: неговата теория учеше, че тѣ сж утрѣшни граждани, бждащето на страната. А гражданинтъ трѣбва да бжде всестранно развитъ. Той трѣбва да познава устройството на своя частенъ и общественъ животъ, трѣбва да знае своитѣ права и длѣжности, той трѣбва да знае „кой пие и кой плаща“, и кому плаща. Но за да знае тие работи, естествено, той трѣбва да бжде „просвѣтень“. Христофоръ Петковъ турилъ начало и на гражданското възпитание, като захваналъ отъ училището. Физиката се прѣвърнала въ история, а историята на цѣла революция. Запозналъ ученицитѣ отъ „ротитѣ“ що сж това царе и папи, казалъ имъ, че откакъ свѣтъ свѣтува сиромаштъ е подложенъ на бѣдствия, като посочилъ Алжнъ Калоферъ за нагледенъ примѣръ. Не срѣщналъ много спънки да докаже на „ротитѣ“, че богъ — това е една лѣжа, и че освѣнъ природа, ние не виждаме нищо друго; че трѣбва да се прѣзира оня глупецъ, който заблуждава хората съ религия или подобни глупости: религията е човѣшка измислица и съ нея си служатъ тиранитѣ. Тя трѣбва да се изкубне изъ душата на измжчвания народъ и да се замѣни съ свѣтлитѣ истини на чистата наука.

Всички тѣзи проповѣди, талими и подобни се видѣли на „раята“ съвсѣмъ ново нѣщо и забавително. Съмняваме се, че тя е разбирала всѣкога смисъла на Ботйовитѣ „теории“: рѣдки сж били изключенията едно дѣте, отгледано отъ старото сѣмейство и възпитано въ азиатската училищна наредба, да прояви разбирателски способности.